

Vloga žensk ob naravnih in drugih nesrečah

Po Sendajskem okviru za zmanjšanje tveganj nesreč 2015-2030 povzetek pripravila Katja Banovec Juroš, Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje, marec 2022

Stanje pred Sendajskim okvirom za zmanjšanje tveganj nesreč (2015-2030) – Obdobje 2005-2015

Ocenjuje se, da je v tem desetletnem obdobju življenje izgubilo več kot 700 tisoč ljudi, več kot 1,4 milijona jih je bilo poškodovanih in približno 23 milijonov jih je zaradi nesreč ostalo brez domov. Na splošno so nesreče na različne načine prizadele več kot 1,5 milijarde ljudi. **V nesorazmernem obsegu so bili prizadeti ženske, otroci in ljudje v ranljivih situacijah.**

Med letoma 2008 in 2012 so nesreče povzročile razseljenost okoli 144 milijonov ljudi. Nesreče, ki zaradi podnebnih sprememb velikokrat postajajo hujše, pogostejše in intenzivnejše, bistveno ovirajo napredek v smeri trajnostnega razvoja. Izpostavljenost oseb in premoženja v vseh državah se je dokazano povečala hitreje, kot se je zmanjšala ranljivost, kar je povzročilo nova tveganja in konstantno rast izgub zaradi nesreč s precejšnjimi kratko-, srednje- in dolgoročnimi gospodarskimi, družbenimi, zdravstvenimi, kulturnimi in okoljskimi posledicami, predvsem na lokalni ravni in ravni skupnosti. Ponavljajoče se nesreče majhnega obsega in nesreče, ki se razvijejo počasi (npr. suša), še posebej prizadenejo skupnosti, gospodinjstva ter majhna in srednje velika podjetja ter predstavljajo velik odstotek vseh izgub. Vse države, predvsem tiste v razvoju, pri katerih so smrtnost in gospodarske izgube zaradi nesreč nesorazmerno višje, se soočajo z vedno višjimi morebitnimi skritimi stroški in vedno večjimi izzivi pri uresničevanju finančnih in drugih obvez.

Preventivni pristop k tveganju nesreč mora biti širši in bolj usmerjen v ljudi. Če želimo, da so prakse zmanjševanja tveganj nesreč smotrne in učinkovite, morajo biti usmerjene v več nevarnosti in temeljiti na medsektorskem sodelovanju, biti pa morajo tudi vključujoče in dostopne. **Ob prepoznanju svoje vodstvene, regulativne in usklajevalne vloge morajo vlade pri oblikovanju in izvedbi politik, načrtov in standardov sodelovati z ustreznimi deležniki, med katere sodijo tudi ženske, otroci in mladostniki, invalidne osebe, revni ljudje, migranti, avtohtona ljudstva, prostovoljci, strokovna javnost in starejše osebe.** Potrebno je, da javni in zasebni sektor ter organizacije civilne družbe, pa tudi akademski krogi ter znanstvene in raziskovalne institucije tesneje sodelujejo in ustvarijo priložnosti za sodelovanje, podjetja pa vključijo tveganja nesreč v svoje vodstvene prakse in investicije.

Vodilna načela Sendajskega okvira

Zmanjšanje tveganj nesreč zahteva angažiranost in partnerstvo celotne družbe. **Zahteva tudi opolnomočenje ter vključujočo, dostopno in nediskriminatorno udeležbo, pri kateri je posebna pozornost namenjena ljudem, ki jih nesreče prizadenejo na nesorazmeren način, predvsem najrevnejšim.** Potreben je tudi vidik spolov, starosti, invalidnosti in kulture v vseh politikah in praksah ter **spodbujanje vodstva s strani žensk in mladih;** v tem kontekstu bi bilo treba posebno pozornost nameniti izboljšanju organiziranega prostovoljnega dela državljanov.

Vloga različnih deležnikov v okviru Sendajskega okvira za zmanjšanje tveganj nesreč

Čeprav imajo države splošno odgovornost za zmanjšanje tveganj nesreč, gre za skupno odgovornost vlad in ustreznih deležnikov. Predvsem **nedržavni deležniki igrajo pomembno vlogo**, ker zagotavljajo podporo državam pri izvajanju okvira na lokalni, nacionalni, regionalni in globalni ravni, skladno z nacionalnimi politikami, zakoni in predpisi. Potrebni so njihova zavezanost, dobra volja, znanje, izkušnje in sredstva. Ko države določajo posebne vloge in odgovornosti deležnikov ter hkrati gradijo na obstoječih ustreznih mednarodnih instrumentih, morajo spodbujati vse javne in zasebne deležnike k naslednjemu ravnanju:

(a) **civilna družba, prostovoljci, organizacije za organizirano prostovoljno delo in lokalne organizacije**: naj prispevajo, v sodelovanju z javnimi institucijami, med drugim s posebnimi znanji in praktičnimi napotki pri pripravi in izvajanju normativnih okvirov, standardov in načrtov za zmanjšanje tveganj nesreč; naj sodelujejo pri izvedbi lokalnih, nacionalnih, regionalnih in globalnih načrtov in strategij; naj prispevajo k ozaveščanju javnosti, preventivni kulturi in izobraževanju o tveganju nesreč ter naj te stvari podpirajo; naj ustrezno in javno podpirajo odporne skupnosti in vključujočo obvladovanje tveganj nesreč, ki zajema vso družbo in krepi sinergije med skupinami. Tu je treba poudariti, da:

(i) **so ženske in njihovo sodelovanje ključnega pomena za učinkovito obvladovanje tveganj nesreč ter za oblikovanje, financiranje in izvajanje politik, načrtov in programov za zmanjšanje tveganj nesreč, ki bodo občutljivi v smislu vprašanja spolov; treba je tudi sprejeti ustrezne ukrepe za izgradnjo zmožnosti za krepitev vloge žensk za pripravljenost**, pa tudi za izgradnjo njihove zmožnosti za uporabo alternativnih virov zaslužka v razmerah po nesreči;

(ii) otroci in mladi so akterji sprememb in treba jim je zagotoviti prostor in načine, da prispevajo k zmanjšanju tveganj nesreč, skladno z zakonodajo, nacionalno prakso in izobraževalnimi programi;

(iii) invalidne osebe in njihove organizacije so ključnega pomena pri ocenjevanju tveganj nesreč ter oblikovanju in izvajanju načrtov, prikrojenih posebnim zahtevam, pri čemer se med drugim upoštevajo načela univerzalnega oblikovanja.

* * *